

Concept begraafplaatsenbeleid 2020-2030

Voorwoord

Het bieden van een laatste rustplaats is voor veel nabestaanden een belangrijk onderdeel van het rouwproces. De begraafplaats is één van de plekken waar nabestaanden hun geliefden nog vele jaren kunnen herdenken.

Naast de emotie is de begraafplaats een locatie die beheerd en onderhouden moet worden. Hiervoor zijn financiële middelen nodig. Nabestaanden betalen mee aan deze kosten door middel van leges en grafrechten. Dit zakelijke deel van de begraafplaats moet ook geregeld worden.

Met dit beleid zoeken we naar een toekomstbestendige balans tussen de emotie en de zakelijke kant van de begraafplaats. Hoe kunnen we aan de ene kant ruimte geven aan nabestaanden om op een persoonlijke manier een geliefde een laatste rustplaats te bieden. Terwijl we aan de andere kant de het beheer en de kosten op een goede manier regelen.

Wethouder Jan Schipper,

Samenvatting

Begin 2019 heeft het college besloten om het begraafplaatsenbeleid opnieuw vorm te geven. Het vorige beleidsplan is in 2004 vastgesteld en verouderd. De voorgestelde maatregelen zijn inmiddels uitgevoerd en zijn onderdeel van het reguliere onderhoud geworden.

Dit beleid is een voortzetting van de ingezette lijn op weg naar toekomstbestendige begraafplaatsen over 10 tot 20 jaar. Het uiteindelijke doel is het circulair gebruiken van de begraafplaats met een hogere kostendekking zonder de kosten buitenproportioneel te verhogen.

We gaan aan de slag met de algemene graven en graven voor onbepaalde tijd met verlopen rechten. Deze graven zijn eigendom (geworden) van de gemeente. Deze graven genereren geen inkomsten (meer) maar drukken wel op de onderhoudskosten. Voordat de grafbedekking wordt verwijderd komt er een oproep voor nabestaanden om zich te melden. Er komt een overgangsregeling (coulance) voor deze graven. We geven nabestaande eenmalig de gelegenheid om algemene graven of grafrechten voor onbepaalde tijd met verlopen rechten 10 jaar kosteloos op naam te krijgen als graf voor bepaalde tijd. Na die 10 jaar kan er verlengd worden of afstand van worden gedaan. Indien er niet verlengd wordt verwijderd de gemeente grafbedekking en ruimt op termijn het graf om het opnieuw uit te geven.

De landelijke trends laten zien dat er steeds minder begraven wordt en meer wordt gekozen voor een crematie. Deze ontwikkeling leidt samen met het ruimen tot overcapaciteit op de begraafplaatsen. Delen van de begraafplaats worden op deze manier overbodig maar moeten wel onderhouden worden. Om deze reden gaan we de begraafplaatsen aanpassen aan de behoefte.

Het karakter en de uitstraling van de begraafplaatsen vinden wij belangrijk. De begraafplaatsen worden op een hoog niveau onderhouden en liggen er goed bij. Waar het mogelijk is gaan we, met behoud van het karakter en de uitstraling, arbeidsintensieve groenelementen omvormen. Door het aandeel huurgraven met rechthebbende te verhogen willen we verwaarlozing en verval van graven voorkomen.

Het verlengen van een graf maken we laagdrempelig. Het verzoek tot verlengen van een graf komt naar een aantal jaar vaak onverwachts. Om verlengen makkelijker te maken willen we de leges voor het verlengen verlagen en wordt het mogelijk om grafrechten voor 5 jaar te verlengen en in jaarlijkse termijnen te betalen.

Er wordt meer mogelijk op de bestaande begraafplaatsen. Hierbij gaat het om meer mogelijkheden op de natuurbegraafplaats Witteveen en het realiseren van een natuurbegraafplaats in Hijken. Er komen meer mogelijkheden voor bijzondere gedenktekens

en gedenkplekken. Daarnaast maken we bovengronds begraven mogelijk. Zo spelen we in op de wensen van opdrachtgevers en nabestaanden en de ontwikkelingen in de maatschappij.

CONCEPT

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1. Aanleiding	5
1.2. Leeswijzer	5
2. Huidige situatie	6
2.1. Regelgeving en beleid	6
2.2. Geldende verordeningen	6
2.3. Begraafplaatsen Midden-Drenthe	6
2.4. Asbestemming	7
2.5. Aula's	7
2.6. Grafrechten	7
2.6.1. Grafrechten voor bepaalde tijd	8
2.6.2. Algemene graven	8
2.6.3. Graven voor onbepaalde tijd	9
2.7. Taakverdeling intern	9
3. Evaluatie nota begraafplaatsen 2004	9
3.1. Kostendekking	9
3.2. Capaciteit begraafplaatsen	10
3.3. Verwijdering grafbedekking en ruimen graven	11
3.4. Wensen begraafplaatsen Drijber, Nieuw-Balinge en islamitische begraafplaats	11
3.5. Aansprakelijkheid slecht onderhouden graven	11
3.6. Harmonisering aula's	12
3.7. Informatievoorziening	12
3.8. Landelijke trends en ontwikkelingen	12
4. Visie begraafplaatsenbeleid 2020-2030	15
4.1. Toekomstbestendige begraafplaatsen	15
4.2. Wettelijke verplichting	16
4.3. Capaciteit	16
4.4. Kostendekkendheid	19
4.5. Kosten verlagen	21
4.6. Leges	21
4.7. Herzien leges overige diensten	24
4.8. Gemeentelijke uitvaart	25
4.9. Begraven op particuliere grond	25
4.10. Wensen begrafenis-, uitvaart en aulaverenigingen	27
4.11. Historische en opvallende grafbedekking	29
4.12. Communicatie	30
Bijlagen	31

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Begin 2019 heeft het college besloten om het begraafplaatsenbeleid opnieuw vorm te geven. Het vorige beleidsplan is in 2004 vastgesteld en verouderd. De voorgestelde maatregelen zijn inmiddels uitgevoerd en zijn onderdeel van het reguliere onderhoud geworden.

In 2004 is de nota begraafplaatsen vastgesteld. Inmiddels zijn we 15 jaar verder en is er op het gebied van begraven en asbestemming veel veranderd. Landelijke trends zoals de verhouding tussen begraven en cremeren is de afgelopen jaren veranderd. Deze trends hebben gevolgen voor de inkomsten, kostendekking en dienstverlening. Ondanks dat er jaarlijks meer personen overlijden, neemt het aantal begravingen en bijzetting niet toe. Er is zelfs een lichte afname te zien. Hierdoor blijft de kostendekking van de begraafplaats een zorg. Het betekent dat een steeds kleinere groep nabestaanden de kosten moeten dragen.

Het college heeft in het coalitieakkoord 2018-2022 aangegeven dat er naar het begraafplaatsenbeleid gekeken moet worden in relatie tot de leges en de kostendekkendheid van de begraafplaatsen. Daarnaast is er eind 2016 en begin 2017 van gedachten gewisseld met de begraaf- en uitvaartverenigingen over het aantrekkelijk houden van de begraafplaatsen als gedenkplaats. Dit heeft ideeën en wensen opgeleverd. Deze wensen zijn zoveel mogelijk meegenomen in dit beleid.

Deze nota is geschreven om handvatten te geven en keuzes te maken zodat er in toekomst een gezonde begraafplaats exploitatie mogelijk is zonder dat de kosten op de gemeente of de nabestaanden wordt afgewend. Daarbij wil de gemeente zoveel mogelijk aansluiten bij de wensen van onze inwoners en de begrafenis-, uitvaart en aulaverenigingen.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven we de huidige situatie met betrekking tot de begraafplaatsen in de gemeente Midden-Drenthe. Welke regels gelden er, welke begraafplaatsen zijn er en hoe beheren we deze. In hoofdstuk 3 evalueren we het beleid uit 2004 en kijken we naar de resultaten. In hoofdstuk 4 kijken we naar de visie voor een toekomstbestendig begraafplaatsenbeleid voor de periode 2020-2030. In dit hoofdstuk beschrijven we de koers voor de komende 10 jaar op basis van de landelijke trends en ontwikkelingen, de leges en kostendekking en ten aanzien van dienstverlening. In hoofdstuk 5 geven we een doorkijkje naar de uitvoering van het beleid. Wat zijn de gevolgen voor de geldende verordeningen en welke investeringen en projecten zijn nodig. En wanneer deze uitgevoerd kunnen worden.

2. Huidige situatie

2.1 Regelgeving en beleid

De Wet op de lijkbezorging is in 1991 is vastgesteld. Het doel van deze wet is te regelen wat er met een lichaam van een overleden persoon moet gebeuren na een overlijden. In Nederland zijn voor nabestaanden twee keuzes een begrafenis of een crematie. In deze wet zijn de regels en procedures beschreven rond het overlijden en daarna.

Op grond van artikel 33 van de Wet op de lijkbezorging moet een gemeente ten minste één begraafplaats hebben. Deze wettelijke plicht dient een helder doel. Als iemand overlijdt moet zijn lijk kunnen worden 'bezorgd'. Het bieden van de laatste rustplaats ziet de wetgever als een overheidstaak vanwege de openbare orde en volksgezondheid. De wettelijke termijn voor het begraven van een lijk is 10 jaar. Dit heet grafrust. Deze termijn geldt niet voor asbussen.

Deze taak kan ook uitgevoerd worden door een kerkgenootschap of een privaatrechtelijke rechtspersoon of een natuurlijk persoon. De eigen begraafplaats van de Uitvaartvereniging 'De laatste eer' in Hoogersmilde is daar een goed voorbeeld van.

Op dit moment (2019) wordt er gewerkt aan een vernieuwing van de wet op de lijkbezorging. Belangrijke aandachtspunten daarin worden:

- Ruimte voor innovatie en duurzaamheid.
- Nieuwe vormen van lijkbezorging b.v. resomeren.
- Verkorten termijn ophalen asbus bij een crematorium.
- Ruimere mogelijkheden afwijken van huidige termijnen waar binnen er moet worden begraven of gecremeerd.
- Keuze vrijheid met betrekking tot het vermengen van as.

2.2 Geldende verordeningen

Verordeningen en Uitvoeringsbesluiten geven verdere invulling aan het beleid. In Midden-Drenthe zijn de volgende verordeningen en uitvoeringsbesluiten van kracht.

- Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen Midden-Drenthe 1 februari 2013
- Uitvoeringsbesluit Grafbedekkingen Midden-Drenthe 1 februari 2013
- Uitvoeringsbesluit Graven, asbezorging en gedenkplaatsen Midden-Drenthe 1 februari 2013
- Verordening lijkbezorgingsrechten 2018

2.3 Begraafplaatsen Midden-Drenthe

In Midden-Drenthe zijn 15 begraafplaatsen. Hiervan worden er 11 actief gebruikt voor begraven en asbestemming. De begraafplaats Torenlaan te Beilen is officieel gesloten. Hier mogen alleen nog asbijzetting plaats vinden. Een overzicht van alle begraafplaatsen is te vinden in bijlage 2.

Er bestaan gemeentelijke begraafplaatsen en bijzondere. Bijzondere begraafplaatsen zijn de Joodse begraafplaatsen en de begraafplaats van Uitvaartvereniging 'De Laatste Eer' in

Hoogersmilde. De begraafplaats Hoogersmilde bestaat uit twee delen; één gemeentelijk deel en één geëxploiteerd door uitvaartvereniging Laatste Eer te Hoogersmilde. Het gemeentelijke deel in Hoogersmilde is vol.

Er zijn twee Joodse begraafplaatsen waarvoor de gemeente een onderhoudsverplichting heeft tegenover het Nederlands Israëlietisch Kerkgenootschap (N.I.K.). Dit is in de jaren vijftig provinciaal afgesproken met vertegenwoordigers van de Nederlands Israëlietisch Kerkgenootschap (N.I.K.). Jaarlijks worden deze begraafplaatsen geschoond door de consul van het N.I.K.

2.4 Asbestemming

Op de begraafplaatsen zijn verschillende mogelijkheden voor asbestemmingen. In bijlage 3 staat een overzicht welke begraafplaatsen welke mogelijkheden hebben voor asbestemmingen.

De asbussen kunnen bijvoorbeeld:

- in een urnenmuur worden geplaatst,
- in een urnengraf worden geplaatst,
- worden uitgestrooid op een strooiveld,
- worden bijgezet worden in een graf.

2.5 Aula's

Er zijn drie aula's in Midden-Drenthe, in Smilde, Beilen en Westerbork. Deze aula's worden beheerd door de aulaverenigingen. De aula's vallen onder de koersnotitie dorpshuizen.

2.6 Grafrechten

De eigenaar van een begraafplaats verhuurt een stuk grond of een plek voor een graf of urn in de vorm van grafrechten. De grond of de plek blijft van de eigenaar maar de eigenaar van de grafrechten mag voor een groot deel bepalen wat er met dit stukje grond gebeurt. Mits het binnen de geldende regels en wetten blijft. Als de grafrechten niet verlengd worden of er wordt afstand van gedaan dan vallen deze rechten terug aan de eigenaar van de grond.

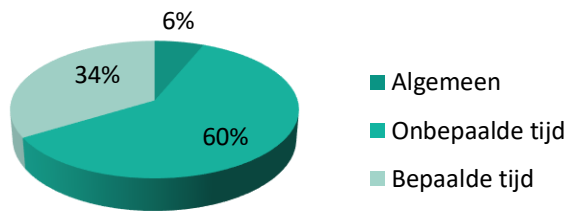
De gemeente is verantwoordelijk van het bijhouden van de begraafplaatsadministratie. De gemeente registreert wie waar ligt, voor hoeveel jaar en wie de rechthebbende is. De rechthebbende is verantwoordelijk voor het actueel houden van de contactgegevens. Indien een rechthebbende overlijdt is de familie zelf verantwoordelijk voor het overschrijven van de grafrechten.

We onderscheiden in Midden-Drenthe drie verschillende soorten grafrechten:

- Grafrechten voor bepaalde tijd
- Algemene graven
- Graven voor onbepaalde tijd

Algemene graven en graven voor onbepaalde tijd worden, op enkele uitzonderingen na, niet meer uitgegeven. Alle graven die nu worden uitgegeven zijn grafrechten voor een bepaalde

tijd. In het beheer-systeem in midnet zijn 7750 grafrechten geregistreerd. De schatting is dat er nog 4500 graven niet geregistreerd zijn. De verhouding grafrechten bepaald / onbepaald is 40% - 60%.

2.6.1 Grafrechten voor bepaalde tijd

Ongeveer 32% van de grafrechten is aangegaan voor bepaalde periode. Tegenwoordig kan men de keus maken uit grafrechten voor 10, 15, 25 en 35 jaar. Na deze periode kunnen deze graven worden verlengd voor een periode 5, 10, 15 of 20 jaar. Als deze graven niet worden verlengd vervalt het grafrecht aan de gemeente. Begraafplaatsen waarvan het merendeel van de grafrechten zijn uitgegeven voor bepaalde tijd zijn kostendekkend te beheren. Voorbeelden hiervan zijn Kyllot in Smilde en de Eursingerhof te Beilen, hier zijn alle graven voor bepaalde tijd uitgegeven.

2.6.2 Algemene graven

Ongeveer 8% van de graven zijn algemene graven. Dit zijn bijzondere grafrechten voor bepaalde tijd. In het verleden was het mogelijk om op kosten van de gemeente te worden begraven als er geen middelen waren om de begrafenis te betalen. Deze graven zijn uitgegeven voor een periode van 10 jaar. De gemeente is de rechthebbende van deze graven en garandeert op deze wijze de verplichte grafrust van 10 jaar. Nabestaanden hebben geen rechten en kunnen bijvoorbeeld ook geen gedenkteken plaatsen. Vanaf 2005 is het volgens de beheersverordening begraafplaatsen niet meer mogelijk om algemene graven uit te geven. Dit betekent dat van al deze graven de graftermijn inmiddels is verlopen. Op meerdere begraafplaatsen in onze gemeente bevinden zich aparte gelegen gedeeltes met algemene graven (eerder kosteloze graven).

In het verleden was het gangbaar dat bijvoorbeeld kinderen, Molukkers van kamp Schattenberg en mensen uit Beileroord werden begraven in een algemeen graf. In de praktijk zie je dat nabestaanden toch een gedenkteken hebben geplaatst op algemene graven. Op de begraafplaatsen is duidelijk te zien dat het rouwproces bij het verlies van een kind veel langer duurt dan tien jaar. De meeste van de nu nog bezochte algemene graven zijn kindergraven.

2.6.3 Onbepaalde tijd

In het verleden was het gebruikelijk om graven uitgeven voor onbepaalde tijd. In de volksmond worden dit 'koopgraven of eeuwig durende graven' genoemd. Deze graven zijn niet voor eeuwig uitgeven zoals veel nabestaanden denken. 60% van de graven is uitgegeven voor onbepaalde tijd. In de beheersverordeningen van de voormalig gemeente Beilen, Smilde en Westerbork was destijds vastgelegd dat het grafrecht voor onbepaalde tijd geldt zolang de graven op naam staan van een rechthebbende. Er worden geen nieuwe grafrechten meer uitgegeven voor onbepaalde tijd.

Na een overlijden moeten nabestaanden de grafrechten binnen een vastgestelde periode overschrijven. Gebeurt dit niet dan vervalt het recht aan de gemeente. In de meeste gevallen is de rechthebbende overleden en is het grafrecht nooit overgeschreven. Ongeveer 60% van de graven zijn uitgegeven voor onbepaalde tijd. Hiervan staat slechts 32% op naam van een rechthebbende.

2.7 Taakverdeling intern

De werkzaamheden en verantwoordelijkheden binnen de gemeente Midden-Drenthe zijn als volgt verdeeld:

- Grafdelving: Afdeling Ruimte, team Buitendienst
- Onderhoud begraafplaats: Afdeling Ruimte, team Buitendienst en Werkvoorziening Stark
- Begraafplaatsadministratie en klantcontact: Afdeling Dienstverlening, team gemeentewinkel
- Begraafplaatsenbeleid: Afdeling Ruimte, team Ruimtelijk Beleid en Projecten

3. Evaluatie nota begraafplaatsen 2004

3.1 Kostendekking

Van oudsher staat de kostendekking van lijkbezorgingsleges onder druk. Dit is niet iets van de laatste periode. Ook in het verleden waren de baten lager dan de kosten. De belangrijkste reden hiervoor zijn de grafrechten die uitgegeven zijn voor een onbepaalde tijd. Hier heeft de gemeente slechts eenmalig leges van ontvangen. Maar ook de keuze om graven niet te ruimen en begraafplaatsen te blijven uitbreiden heeft tot extra kosten geleid. Dit maakt het onmogelijk om op dit moment de begraafplaatsen met de huidige leges kostendekkend te beheren.

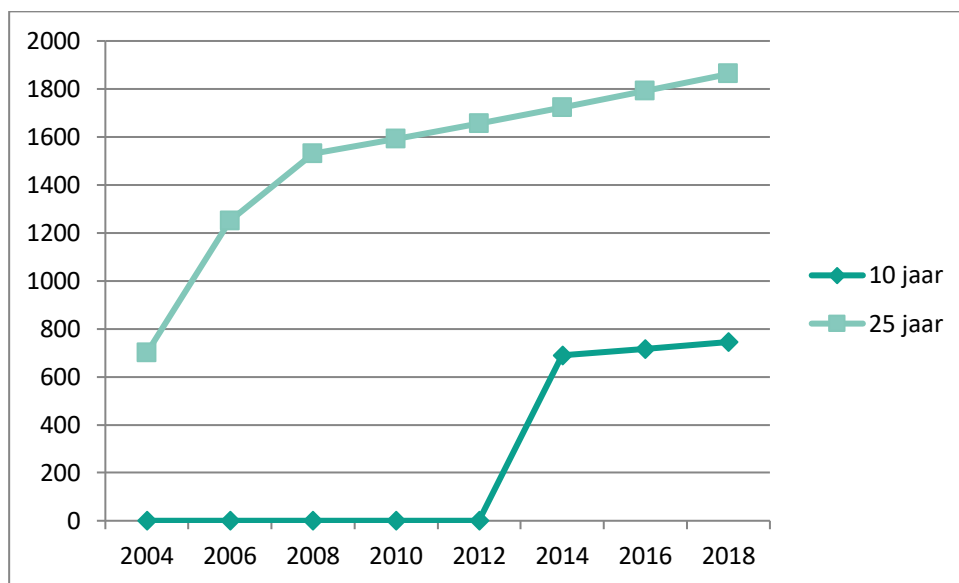
In 2004 is in de nota begraven al aangegeven dat een volledige kostendekking niet haalbaar is. Destijds is uitgerekend dat een kostendekkend tarief € 1800,00 (grafrecht 25 jaar) zou moeten kosten. Er is door de raad besloten dat o.a. het grafrecht stapsgewijs moest stijgen naar € 1500,00 in 2008 en daarna jaarlijks geïndexeerd moest worden. Hiermee is dus gekozen voor niet volledig kostendekkende leges.

	2014	2015	2016	2017	2018
Kostendekking	45,8%	61,3%	50,1%	76,1%	79%

In 2013 is er in opdracht van het college nogmaals gekeken naar de toerekening van tarieven. De opdracht was om de tarieven beter te laten aansluiten bij de kosten. De leges zijn toen bijgesteld. Hiervoor is het model kostenonderbouwing lijkbezorgingsrechten 2011 (VNG) gebruikt. In dit model staat welke kosten wel, welke kosten niet of welke gedeeltelijk mogen worden doorgerekend. Het is dus niet mogelijk om alle kosten door te rekenen, het 100 procent in rekening brengen van het door te rekenen bedrag is wel toegestaan. Als we het over kostendekkendheid hebben gaat het alleen over het deel wat we in rekening mogen brengen. Een deel van de kosten zal altijd betaald worden uit de Algemene Middelen.

In het coalitieakkoord 2014-2018 is afgesproken dat de lijkbezorging in Midden-Drenthe kostendekkend dient te worden uitgevoerd. Door een bezuinigingstaakstelling voor de periode 2014-2018 op het product Begraven hoefden de leges niet te worden verhoogd. Dit onder andere door efficiënter beheer en onderhoud en het beter doorberekenen van diensten. In 2018 werd er een kostendekking gehaald van 79%.

Totale kosten begraafplaatsen 2018		
834.564,-		
Toe te rekenen kosten volgens de kostprijs berekening VNG model	463.750,-	370.814,-
	Kosten die niet toegerekend mogen worden aan de leges	
Werkelijke opbrengsten uit de leges in 2018 Dekkingspercentage 79%	367.065,- (79%)	467.499,-
	"maatschappelijke kosten" Algemene middelen	

Ontwikkeling kosten leges grafrechten

3.2 Capaciteit begraafplaatsen

In 2004 is de prognose gedaan dat door de vergrijzing het aantal sterfgevallen zou toenemen, deze prognose is correct gebleken. De verhouding tussen begraven en cremen is inmiddels wel veranderd. Op dit moment wordt landelijk ruim 60% van de overledenen gecremeerd. Dit betekent dat begraafplaatsen minder snel vol raken dan verwacht. Gemiddeld worden er in Midden-Drenthe jaarlijks 100 overledenen begraven en zijn er 50 asbus- bijzettingen. De prognose is dat de komende 15 jaren het percentage begraven daalt naar 25%.

Per begraafplaats is in kaart gebracht wat de beschikbare capaciteit is. Dit overzicht is terug te vinden in bijlage 4. Er is op dit moment, in de gemeente Midden-Drenthe voldoende ruimte voor het reguliere begraven en het plaatsen van asbussen. De beschikbare ruimte verschilt per begraafplaats. Op begraafplaats Kyllot is er nog beperkte ruimte beschikbaar voor graven. Op de begraafplaats Bovensmilde en Westerbork raken de urnenmuren vol

3.3 Verwijderen grafbedekking en ruimen graven

De gemeente Midden-Drenthe heeft sinds 2004 een actief beleid op het verwijderen van grafbedekking c.q. gedenktekens na beëindiging van de termijn van het grafrecht. Zo wordt voorkomen dat de gemeente aansprakelijk wordt bij schade doordat zij onbedoeld eigenaar zijn geworden.

Gemiddeld wordt ieder jaar 50% van de grafrechten verlengd. Wanneer er afstand wordt gedaan krijgt de rechthebbende daarvan een bevestiging.

Vooraf krijgt de rechthebbende een brief met het verzoek tot verlengen. Indien er niet gereageerd wordt op een aangetekende herinneringsbrief krijgt de rechthebbende een schriftelijke bevestiging van het beëindigen van de grafrechten. Na afloop van de grafrechtermijn wordt de grafbedekking verwijderd. In begin waren rechthebbende soms nog verrast dat de grafbedekking werd verwijderd nadat er afstand werd gedaan. Nu is het algemeen bekend dat de grafbedekking wordt verwijderd als het grafrecht niet wordt verlengd.

In 2010 zijn er op de begraafplaats Bovensmilde en Kerkenveld te Smilde ongeveer 1400 graven geruimd. Jaarlijks worden er ongeveer 45 grafbedekkingen verwijderd van enkele en dubbele graven. Daarnaast komen er in de urnenmuren urnennissen vrij. Deze kunnen weer opnieuw worden uitgegeven. Gemiddeld worden er jaarlijks 80 urnennissen en graven niet verlengd. Inmiddels zijn er sinds 2004 ongeveer 685 graven vrijgekomen.

3.4 Wensen begraafplaatsen Drijber, Nieuw-Balinge en islamitische begraafplaats

Deze wensen zijn niet meer actueel. Extra gemeentelijke begraafplaatsen zijn vanwege de bestaande overcapaciteit niet gewenst. Wel zijn er de afgelopen jaren vragen geweest over de mogelijkheden voor een particuliere natuurbegraafplaats en privé-begraafplaatsen. Deze vragen hebben niet tot concrete plannen geleid.

3.5 Aansprakelijkheid slecht onderhouden graven

In het beleid van 2004 zijn 3 acties voorgesteld om slecht onderhoud bij graven te voorkomen. Deze maatregelen zijn in de afgelopen jaren in de praktijk gebracht.

- Grafstenen worden na afloop van de graftermijn verwijderd
- Rechthebbende van slecht onderhouden graven worden aangeschreven
- De verordening is t.a.v. de aansprakelijkheid aangepast

Een rechthebbende is verantwoordelijk voor het onderhoud van de grafbedekking (gedenkteken en beplanting). De gemeente is hier niet verantwoordelijk voor. Dat wordt de gemeente wel zodra er afstand wordt gedaan van het grafrecht of als een recht verlopen is. Er zijn veel graven in de gemeente die niet op naam staan. Er is een grote kans dat deze in verval raken. In de praktijk vallen de stenen, barst de grafbedekking, verwilderd de begroeiing en groeit er onkruid.

Wanneer grafbedekking van een graf slecht onderhouden is schrijft de gemeente eerst de rechthebbende aan. Als deze niet bekend is wordt er een mededeling op het graf geplaatst. Deze blijft minimaal een jaar staan. Als hier geen reactie op volgt wordt de grafbedekking verwijderd. Dit is een lang en arbeidsintensief traject. Hierdoor zijn er nog achterstanden op dit gebied.

3.6 Harmonisering aula's

Het beleid rondom de aula's in de gemeente is geharmoniseerd. Voor alle 3 de aula's geldt nu hetzelfde beleid. Op de aula is de koersnotie dorpshuizen van toepassing.

3.7 Informatievoorziening

Er is afgesproken met de begrafenis-, uitvaart en aulaverenigingen dat er jaarlijks een gezamenlijk overleg is met de verantwoordelijk wethouder en ambtenaar. Indien een vereniging behoefte heeft wordt er tussendoor een apart overleg ingepland of bijvoorbeeld een rondgang op de begraafplaats georganiseerd.

Bij alle begraafplaatsen in de gemeente zijn informatiepanelen geplaatst. De infopanelen worden gebruikt voor beheersmaatregelen op de begraafplaats.

Alle graven van bepaalde tijd zitten tegenwoordig in de begraafplaatsenadministratie. De gemeente is verplicht om bij te houden wie waar ligt, voor hoelang en wie de rechthebbende is. De rechthebbende is verantwoordelijk voor het aanleveren van actuele contactgegevens. Het huidige systeem is niet compleet. De graven voor onbepaalde tijd worden in het systeem gezet als rechthebbenden mutaties doorgeven. De huidige begraafplaatsenadministratie is opgenomen in het Midnet-systeem. Voor een begraafplaatsadministratie is dit systeem bewerkelijk en ingewikkeld.

3.8 Landelijke trends en ontwikkelingen

De landelijke trend is dat ruim 65% van de mensen kiest voor een crematie¹. Deze cijfers komen overeen met de situatie in Midden-Drenthe. De verwachting is dat er steeds meer mensen een bewuste keuze maken voor crematie. De landelijke verwachting is dat over 15 jaar nog maar een kwart van de overledenen zich laat begraven.

De belangrijkste redenen hiervoor zijn:

- Mensen willen nabestaanden niet belasten met het onderhoud van een graf en de keuzes en kosten van het verlengen van de rechten ervan.
- Eerder koos men voor begraven omdat dit bij hun cultuur of geloof hoorde. Religie of cultuur is steeds minder een argument om voor begraven te kiezen.
- Er is minder binding met de omgeving.

¹ Bron Landelijke Vereniging van Crematoria

- Mensen denken dat begraven duurder is dan cremen.

Dit betekent dat begraafplaatsen steeds minder worden gebruikt. Ondanks dat het aantal aangiftes van overlijden stijgt blijft het aantal begrafenissen gelijk. De verwachting is dat deze trend de komende jaren doorzet.

Doordat er minder wordt begraven blijft de kostendekking van de begraafplaatsen de komende jaren onder druk te staan.

	2015	2016	2017	2018
Aantal overledenen per jaar in Midden-Drenthe	349	339	366	337

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Begraven volwassenen	118	112	122	103	114	91	114	104	112	97
Begraven kinderen tot 12 jaar	6	1	2	2	0	0	0	3	3	3
Bijzetten van asbussen en urnen in een grafruimte	23	22	26	22	19	26	19	19	20	15
Bijzetten van asbussen en urnen in een urnennis	27	15	35	22	23	17	15	20	19	6
	174	150	185	149	156	134	148	146	154	129

Uit de bovenstaande tabellen kan men de volgende conclusies halen:

- Het gemiddeld aantal begrafenissen en bijzettingen is vrij stabiel, met licht afnemende trend.
- Ruim de helft van het aantal daadwerkelijk overledenen in Midden-Drenthe wordt niet begraven of bijgezet op een gemeentelijke begraafplaats. Mensen kiezen bijvoorbeeld voor een locatie buiten de gemeente Midden-Drenthe.

Om de begraafplaatsen in de toekomst in stand te houden is het belangrijk dat er nu keuzes gemaakt worden. De komende jaren zal het gebruik van de begraafplaatsen naar verwachting sterk afnemen. Met gelijkblijvende kosten en het huidige leges beleid zullen leiden tot hogere leges. Doordat er minder begraven wordt en iedere jaar grafbedekking wordt afgehaald zullen de begraafplaats langzaam 'leeglopen'.

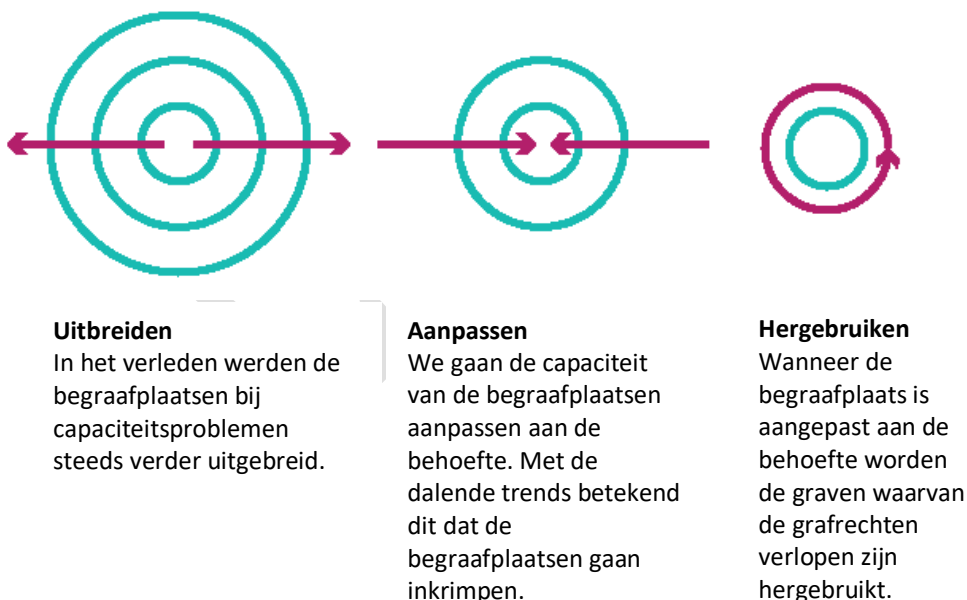
4. Visie begraafplaatsenbeleid 2020-2030

4.1 Toekomstbestendige begraafplaatsen

Dit beleid is een voortzetting van de ingezette lijn op weg naar toekomstbestendige begraafplaatsen over 10 tot 20 jaar. Het uiteindelijke doel is het circulair gebruiken van de begraafplaats met een hogere kostendekking zonder de kosten buitenproportioneel te verhogen.

In het gesprek met de uitvaart- begrafenis- en aulaverenigingen is duidelijk het belang naar voren gebracht van toekomst bestendige begraafplaatsen. Net als bij de gemeente merken ook de verenigingen dat het aantal begravingen af neemt. Veel uitvaarten zijn tegenwoordig een crematie. Ook het ledental van de verenigingen neemt af door vergrijzing, verminderde binding met de woonplaats en concurrentie door de grote uitvaartverzekeraars.

De verwachte trend is dat er in de toekomst nog minder begraven gaat worden en er meer asbestemmingen plaats gaan vinden. Voor as-bestemmingen is weinig ruimte nodig, de kosten zijn relatief laag vergeleken met het traditionele begraven. Hierdoor zouden begraafplaatsen met minder ruimte toe kunnen. Dit betekent dat de huidige begraafplaatsen niet verder hoeven te groeien. Er is op dit moment voldoende capaciteit om te begraven. Daarnaast komen er jaarlijks ook graven vrij die niet verlengd zijn. Door niet alleen te focussen op begraven, maar ook op de andere mogelijkheden liggen er meer kansen. Hierdoor worden de begraafplaatsen op de den duur weer aantrekkelijk bij een breder publiek.

4.2 Wettelijke verplichting

Op grond van artikel 33 van de Wet op de lijkbezorging moet een gemeente ten minste één begraafplaats hebben. In Midden-Drenthe zijn 11 begraafplaatsen waar nog actief begraven kan worden of asbestemming plaats kan vinden.

Uitgangspunt 1:

Een begraafplaats is een “lokale” voorziening die behouden moet blijven. De gemeente gaat hiermee verder dan de wettelijke verplichting van één begraafplaats per gemeente.

Motivatie:

Er is lokaal een sterke verbinding met de begraafplaatsen. Verschillende begrafenis-, uitvaart en aulaverenigingen zijn verbonden aan lokale begraafplaatsen en hebben leden in de dorpen. Het sluiten van begraafplaatsen is vanwege deze binding een gevoelig besluit. Daarnaast is er in verschillende begraafplaatsen geïnvesteerd en zijn ze in het algemeen goed onderhouden.

Gevolgen:

Het gevolg van dit besluit is dat er in Midden-Drenthe overcapaciteit is. Er zijn grote delen van begraafplaatsen die geen inkomsten genereren. Daarnaast moeten alle begraafplaatsen wel beheerd en onderhouden worden. Door weinig inkomsten en hogere kosten is het onmogelijk om 100% kostendekking te behalen.

Alternatieven:

Het is mogelijk om alle begraafplaatsen te sluiten op Eursingerhof in Beilen na. Eursingerhof heeft voldoende capaciteit om nog vele jaren als begraafplaats voor heel Midden-Drenthe te functioneren. Het is ook mogelijk om kleine begraafplaatsen te sluiten totdat er slechts een aantal overblijven met optimale voorzieningen (Eursingerhof, Westerbork, Kyllot). Daarnaast is het ook nog mogelijk om gefaseerd delen van begraafplaatsen te sluiten en om te vormen.

4.3 Capaciteit

Voor elke begraafplaats in Midden-Drenthe is een overzicht gemaakt van de beschikbare capaciteit. Deze is gebaseerd op het aantal beschikbare plaatsen en het gemiddelde aantal lijkbezorgingen per jaar. Bijlage 4 geeft een overzicht van de beschikbare capaciteit. In het overzicht wordt onderscheid gemaakt tussen begraven, urnen nissen en urnengraven. Geconcludeerd kan worden dat er voor de komende 10 jaar in Midden-Drenthe nog voldoende ruimte is.

Uitgangspunt 2:

Er komen geen nieuwe gemeentelijke begraafplaatsen bij en bestaande begraafplaatsen worden niet verder uitgebreid. Er is voldoende (over)capaciteit op de bestaande begraafplaatsen.

Uitgangspunt 3:

Begraafplaatsen waar sprake is van overcapaciteit gaan we aanpassen aansluitend bij de behoefte.

Uitgangspunt 4:

Van graven waarvan afstand is gedaan wordt de grafbedekking verwijderd, deze worden op termijn geruimd en opnieuw uitgegeven.

Uitgangspunt 5:

Voordat de grafbedekking wordt verwijderd en de graven worden geruimd komt er een oproep voor nabestaanden om zich te melden. Daarnaast komt er een signalering op het betreffende graf conform wettelijke richtlijnen. Indien niemand zich meldt wordt de grafbedekking verwijderd.

Motivatie:

Door ruimen en inbreiding kan er oneindig gebruik worden gemaakt van de huidige begraafplaatsen. Hierdoor hoeven er ook in de toekomst geen investeringen worden gedaan voor uitbreidingen.

De grafrechten die niet worden verlengd vervallen weer aan de gemeente en kunnen op termijn weer worden uitgegeven. Door het schudden van de vrijgekomen graven kan de begraafplaats oneindig vooruit. Ook blijft de begraafplaats hierdoor 'levendig'. Tussen de bestaande graven kunnen weer nieuwe graven worden uit te geven. Hierdoor blijft het beeld aantrekkelijk en wordt voorkomen dat er 'dooie hoeken' ontstaan op de begraafplaats. Dit zijn perken waar bijna geen bezoek meer komt en de uitstraling en verzorging van de graven achteruit gaat.

Wanneer de huidige trend aanhoudt is er op den duur overcapaciteit. Dit betekent dat grote gedeelten van de begraafplaatsen niet worden gebruikt of 'leeg lopen'. Door kleine ingrepen kunnen deze gedeelten worden omgevormd naar openbaar groen. Hierdoor worden de onderhoudskosten lager. De overcapaciteit moet niet direct worden herstemd of heringericht. Hierdoor behouden we de mogelijkheid om weer op te schalen als dat nodig is.

Gevolgen:

Het creëren van capaciteit door middel van ruimen en schudden werkt in eerste instantie kostenverhogend. Er moet eerst kosten worden gemaakt voordat het een besparing oplevert. Omdat hiermee geen rekening is gehouden met de huidige begroting zal de kostendekking de komende jaren eerst teruglopen. Het positieve effect hiervan merkt men pas veel later in bijvoorbeeld de onderhoudskosten.

Alternatieven:

Bedrijven en verenigingen kunnen op eigen initiatief en kosten een begraafplaats oprichten. Wanneer een dergelijke onderneming stopt met een begraafplaats is de gemeente alleen verantwoordelijk voor het overnemen van de administratie van deze begraafplaats.

Uitgangspunt 6:

Voor algemene graven en graven voor onbepaalde tijd waarvan de rechten zijn vervallen komt een overgangsregeling (coulance). We geven nabestaande eenmalig de gelegenheid om algemene graven of grafrechten voor onbepaalde tijd met verlopen rechten 10 jaar kosteloos op naam te krijgen. De graven worden een huurgraf. Indien er na 10 jaar niet verlengd wordt verwijderen we de grafbedekking en ruimt de gemeente op termijn het graf en geven we het opnieuw uit.

Motivatie:

Het doel is om op termijn de inkomsten te verhogen en hogere kostendekking te bereiken door een groter aandeel graven voor bepaalde tijd. Het aantal algemene graven en graven voor onbepaalde tijd zal langzaam afnemen en vervangen worden door graven voor bepaalde tijd.

Op het verwijderen van algemene graven en verlopen graven voor onbepaalde tijd is in het verleden nooit actief gehandhaafd uit eerbied voor de nabestaanden, de gevoeligheid van het onderwerp en een gebrek aan urgentie. Veel nabestaanden hebben zich destijds niet gerealiseerd dat zij geen rechten (meer) hebben op deze graven.

Om deze nabestaanden tegemoet te komen wordt voorgesteld om de graven om te zetten naar grafrechten voor bepaalde tijd. Er wordt voorgesteld de eerste 10 jaar niet in rekening te brengen. Wil men na deze 10 jaar verlengen, dan worden de kosten wel in rekening gebracht. Nabestaanden kunnen dan zelf bepalen hoelang zij het grafrecht willen behouden.

De mogelijkheid om algemene graven over te schrijven is ook al eens besproken tijdens een overleg met de begrafenis- en uitvaartverenigingen. Zij kijken er positief tegen aan. Bij de voorbereiding van het ruimen van de graven in Bovensmilde en Smilde zijn graven op een soortgelijke manier overgeschreven.

Gevolgen:

Met dit uitgangspunt wijk je af van de afspraken die bij de oorspronkelijke uitgifte zijn gemaakt conform de toen geldende verordeningen. Op termijn moet het leiden tot een hogere kostendekking doordat er meer rechthebbenden zijn die grafrechten betalen. Het aanschrijven en achterhalen van rechthebbenden kost tijd en is veel werk.

Door de mogelijkheid te bieden om een graf over te schrijven krijgt een graf een rechthebbende die verantwoordelijk is en de rechten en plichten op zich neemt. De hoeveelheid algemene graven in Midden-Drenthe is klein. Geschat wordt dat het om ongeveer 100 graven gaat die nog regelmatig worden bezocht. Ingeschat wordt dat er ongeveer 6600 graven voor onbepaalde tijd zijn. Van iets meer dan 2000 graven voor onbepaalde tijd is er nog een rechthebbende.

Alternatieven:

Deze graven zijn van de gemeente, de gemeente is niet verplicht deze op naam te zetten. Ze kunnen verwijderd worden zonder toestemming te vragen. We kunnen ook niets doen maar dit heeft zoals eerder geschetst invloed op de kostendekkendheid en op de capaciteit op de begraafplaats die nodig is om in te breiden.

4.4 Kostendekkendheid

Op de huidige manier worden de begraafplaatsen de komende 10 jaar en erna niet kostendekkend. De balans tussen de kosten en de baten zal nog verder uit evenwicht raken. Het bijstellen (verhogen) van de leges leidt tot een vicieuze cirkel. Wanneer de kostendekking tegenvalt worden de leges verhoogd. Hierdoor haken er steeds meer nabestaanden af omdat de kosten niet meer op te brengen zijn.

Wanneer we de kostendekking van het product begraven in de hand willen houden en het begraven in de toekomst aantrekkelijk en betaalbaar willen houden moeten het huidige beleid en gebruik van de begraafplaatsen worden gewijzigd. De effecten van deze bijstellingen worden pas op de lange termijn (10-20 jaar) meetbaar.

Voor een gezonde bedrijfsvoering is het belangrijk dat de begraafplaatsen niet groter zijn dan daadwerkelijk nodig. Het niet uitbreiden van bestaande begraafplaatsen en het hergebruiken van vrijgekomen plekken zijn een eerste stap op weg naar lagere kosten en een hogere mate van kostendekking. Het is een proces wat een aantal jaren in beslag zal nemen.

Uitgangspunt 7:

De kostendekkendheid van de begraafplaats moet omhoog zonder de leges “buitensporig” te verhogen.

Motivatie:

Het verhogen van de leges maakt begraven of asbestemming onaantrekkelijk. De kostendekkendheid vergroten betekent minder ‘maatschappelijke’ kosten voor de inwoners van Midden-Drenthe.

Gevolgen:

Kostendekking in de huidige situatie is niet te bereiken via de leges, er moeten andere keuzes gemaakt worden om aan de ene kant de kosten te verlagen en aan de andere kant opbrengsten te verhogen.

Alternatieven:

Leges kostendekkend te maken door alle toegestane kosten maximaal door te rekenen.

Uitgangspunt 8:

Er komen geen mogelijkheden voor eeuwig durende grafrechten op de gemeentelijke begraafplaatsen in Midden-Drenthe. Deze mogelijkheid is er ook in het verleden nooit geweest.

Motivatie:

Eeuwige afspraken worden niet gemaakt. In de praktijk gaat het over grafrechten voor een zeer lange periode. Eeuwig durende grafrechten leiden tot hoge kosten omdat er slechts éénmalig inkomsten gegenereerd worden. Terwijl het onderhoud van een begraafplaats structureel gefinancierd moet worden. De rekening hiervan wordt verschoven naar de volgende generatie(s). In het kader van een hogere kostendekking zijn eeuwig durende grafrechten niet wenselijk. Daarnaast ga je als gemeente een hele lange verplichting aan en kan die specifieke plek voor heel lang niet voor andere doeleinden gebruikt worden. Het voorzien in de wens voor eeuwig durende grafrechten is geen taak van de gemeente, marktpartijen bieden wel die mogelijkheid.

Gevolgen en alternatieven

De gemeente staat open voor initiatieven van derden.

Uitzondering:

De enige uitzondering in Midden-Drenthe is de Graftombe van Rebenscheidt bij Smilde. Op dit graf rusten eeuwig durende grafrechten. Het onderhoud van dit monument is destijds voor eeuwig afgekocht bij de toenmalige gemeente Smilde.

4.5 Kosten verlagen

Als we de kostendekking niet willen laten stijgen door bijvoorbeeld de leges te verhogen zullen we de service of het werkzaamheden moeten versoberen en/of in rekening moeten brengen.

Uitgangspunt 9:

De begraafplaatsen die we hebben onderhouden we op een hoog onderhoudsniveau.

Uitgangspunt 10:

Waar mogelijk vormen we arbeidsintensieve groenelementen op de begraafplaatsen om. Hierbij houden we rekening met het behouden van het karakter en de uitstraling van de begraafplaats.

Motivatie: Een begraafplaats moet er netjes en verzorgd uitzien. De gemeente onderhoudt de gehele begraafplaats tot aan de graven. Door de begraafplaats goed te onderhouden willen we ook schade aan graven voorkomen. Het niet of minder onderhouden van de begraafplaats en rondom de graven geeft meteen een verwaarloosd beeld. Uitzondering hierop is de natuurbegraafplaats Witteveen. Hier krijgen natuurlijke processen de ruimte.

Gevolgen: Het onderhouden van een hoog onderhoudsniveau kost meer dan het onderhoud op een lager niveau. Door de begraafplaatsen waar mogelijk soberder in te richten kunnen de kosten beheersbaar blijven. Hierbij is het wel belangrijk dat het karakter van de begraafplaats behouden blijft.

Alternatieven:

De begraafplaatsen worden momenteel op het hoogste niveau onderhouden. Lager kan wel maar dat heeft meteen gevolgen voor het beeld.

4.6 Leges

Rechthebbende betalen leges voor de diensten die op de begraafplaats verleend worden. Een deel van deze leges zijn voor éénmalige diensten zoals het graven van een graf. Het andere deel bestaat uit leges voor meerjarige grafrechten voor graven van bepaalde tijd.

Zoals eerder beschreven in 3.1 dekken de leges slechts een deel van de kosten die op de begraafplaats gemaakt worden.

In de college periode 2014-2018 is er door middel van een taakstelling op het product begraven voorkomen dat de lijkbezorgingsleges moesten stijgen. Er is begrip bij begrafenis-, uitvaart en aulaverenigingen voor kostendekkende leges, wel wordt aangegeven dat steeds meer mensen moeite hebben om de grote bedragen van bijvoorbeeld een verlenging in één keer te betalen.

In 2015 zijn in het kader van een ombuigingstaakstelling is de notitie 'Lijkbezorging in balans' opgesteld. Hierin is een onderbouwing gegeven hoe de huidige leges kostendekkend kunnen worden. Belangrijkste keuze die toen is gemaakt is dat de leges voor de grafrechten niet zijn verhoogd.

Uitgangspunt 11:

De leges voor het verlengen van de grafrechten worden goedkoper om het verlengen van graven laagdrempelig te maken.

Motivatie:

Op dit moment wordt ongeveer 43% van de grafrechten verlengd. Veel nabestaanden geven aan dat de hoge kosten² een reden zijn om een grafrecht niet te verlengen. Er is sprake van overcapaciteit op de begraafplaats. Er is voldoende capaciteit om verlengen te stimuleren.

Gevolgen:

Aangenomen wordt dat door het verlagen van de leges voor het verlengen van grafrechten er meer baten binnenkomen doordat meer mensen verlengen. Dit zou de kostendekking ten goede komen. Ook blijft het aanzicht van de begraafplaats intact.

Alternatieven:

De kosten voor het verlengen van de grafrechten kunnen gelijk blijven of duurder worden. Dit heeft mogelijk een positief effect op de kostendekking maar een negatief effect op het aantal verlengingen.

² Voorbeeld €759,00 euro verlenging dubbelgraf met 5 jaar prijspeil 2019

Uitgangspunt 12:

Het wordt mogelijk om grafrechten voor 5 jaar te verlengen en in jaarlijkse termijnen te betalen.

Motivatie:

de mogelijkheid om een grafrecht in termijnen te betalen maakt het dragelijker voor nabestaanden om de grafrechten te betalen. Vanwege de lange uitgifte termijn komt een verzoek tot verlening bij rechthebbenden vaak onverwachts. Vaak wordt er vanwege de hoge kosten afstand gedaan van de grafrechten.

Gevolgen:

De verwachting is dat grafrechten vaker verlengd zullen worden omdat de kosten voor de nabestaanden beter te dragen zijn. Door een periode van 5 jaar hoeft de gemeente niet ieder jaar de familie aan te schijven. Hierdoor wordt voorkomen dat het jaarlijks verlengen een administratieve last wordt.

Alternatieven:

Grafrechten kunnen ook voor een kortere periode uitgegeven worden maar dan wordt de administratieve last voor de gemeente groter en daarmee ook de kosten voor de leges.

Uitgangspunt 13:

Het wordt mogelijk grafrechten voor een periode van 40 jaar uit te geven.

Motivatie:

Uit het overleg met de uitvaartverenigingen en burgerzaken blijkt dat sommige nabestaande de behoefte hebben aan een grafrecht voor een langere periode. Hiermee willen ze bijvoorbeeld de eigen kinderen ontlasten. Daarnaast is er soms op het moment van overlijden nog geld om een grafrecht voor een lange periode af te sluiten. Ook is dit een moment dat de nabestaanden nog samen zijn. Verlengen voor 40 jaar is wettelijk gezien niet toegestaan.

Gevolgen:

Met dit uitgangspunt komen we tegemoet aan de wensen van verenigingen en inwoners. Op dit moment is het al mogelijk om een grafrecht voor 35 jaar uit te geven. Voor de gemeente is er weinig verschil tussen 35 of 40 jaar.

Alternatieven:

Bij nog langere periode is de vraag hoe betrokken nabestaanden nog zijn en of dit de begraafplaats te goede komt.

4.7 Herzien leges overige diensten**Uitgangspunt 14:**

De leges worden waar noodzakelijk herzien om aan te sluiten bij de werkelijke kosten voor de uitgevoerde dienst. Dit kan betekenen dat leges verhoogd of verlaagd worden of dat we bepaalde diensten niet meer aanbieden.

Motivatie:

De leges moeten in verhouding staan met de geleverde diensten. Op dit moment zijn er een aantal leges die niet aansluiten bij de werkelijk gemaakte kosten. Een voorbeeld hiervan is het inschrijven. Hier wordt slechts € 5,50 voor in rekening gebracht terwijl er administratief zowel in de voorbereiding als verwerking werk moet worden verricht.

Een aantal leges zouden verlaagd kunnen worden. Voorbeelden hiervan zijn de leges voor urnengraven en urnennissen. Deze nemen weinig ruimte in. Er wordt meer gecremeerd en hiermee maken we asbestemming op de begraafplaats toegankelijker. Goedkopere leges voor gedenktekens kopstukken en urnengraven stimuleren efficiënter beheer. Een laatste voorbeeld is het goedkoper maken van de bloemenstandaards bij urnenmuren. Deze kosten zijn momenteel € 170,00. Er wordt weinig gebruik van gemaakt terwijl we op de begraafplaats wel zien dat er behoefte aan is.

De leges van een grafkelder (€ 168, 00) moeten omhoog om de kosten te dekken. Dit is vooral noodzakelijk omdat ook de toekomstige kosten voor het verwijderen van een kelder meegenomen moeten worden.

Er zijn ook leges vastgesteld voor diensten waar in de praktijk nooit gebruik van wordt gemaakt. Een voorbeeld hiervan is het voorlopen bij een begrafenis. Het voorstel is om deze dienst uit het aanbod te halen.

Gevolgen:

De verordening lijkbezorgingsrechten 2018 moet op dit punt aangepast worden. De precieze kostenonderbouwing en wijzigingen zullen op dat moment beargumenteerd en berekend worden.

Alternatieven:

De leges kunnen gelijk blijven of op andere punten aangepast worden. Het voorstel is om de precieze invulling van dit uitgangspunt afzonderlijk te behandelen tijdens het aanpassen van de verordening lijkbezorgingsrechten 2018

4.8 Gemeentelijke uitvaart

In de Wet op de lijkbezorging geldt als uitgangspunt dat nabestaanden primair zelf verantwoordelijk zijn voor de uitvaart. Uitsluitend in de gevallen dat niemand voor de uitvaart zorgdraagt, ontstaat de verplichting voor de gemeente om in de uitvaart te voorzien. Artikelen 21 en 22 van de wet lijkbezorging leggen deze verplichting en bevoegdheid neer bij de burgemeester. De burgemeester draagt in die gevallen zorg voor de uitvaart, waarbij de kosten ten laste van de gemeentekas komen. De achterliggende gedachte van deze wettelijke regeling is dat het uit oogpunt van de zorg voor de volksgezondheid niet gewenst is dat de overledenen niet worden begraven of gecremeerd.

Gemiddelde zijn er 2 a 3 gemeentelijke uitvaarten per jaar, dit aantal blijft al jarenlang gelijk. Een gemeentelijke uitvaart is respectvol, doelmatig en sober. Er kan beroep worden gedaan op een gemeentelijke uitvaart als:

- nabestaanden weigeren in de uitvaart te voorzien;
- er geen nabestaanden bekend zijn;
- nabestaanden de kosten vanwege hun financiële situatie niet kunnen betalen.

In het eerste en tweede geval worden de kosten betaald vanuit het begraafplaatsenbudget. In het derde geval kan er een beroep worden gedaan op bijzondere bijstand. Dat is geregeld in het beleidsstuk Inkomensondersteuning Midden-Drenthe 2013. De gemeentelijke uitvaart is in eerste instantie een voorschot voor de uitvaart. Diegene die de nalatenschap afwikkelt moet aantonen dat er geen mogelijkheden waren voor het betalen van de uitvaartkosten. Mocht blijken dat bij de afwikkeling van een nalatenschap wel middelen aanwezig zijn dan worden deze verrekend met de uitvaartkosten.

Bij het regelen van de gemeentelijke uitvaart wordt overgegaan tot een crematie tenzij de identiteit van het lijk niet kan worden vastgesteld. Deze begrafenis vindt dan plaats in een graf voor bepaalde tijd (10 jaar) op naam van de gemeente op de begraafplaats Eursingerhof in Beilen. De asresten worden uitgestrooid boven de zee.

4.9 Begraven op particuliere grond

Artikel 40 Wet op de lijkbezorging geeft de raad de mogelijkheid om (indien gewenst) locaties aan te wijzen als bijzondere particuliere begraafplaats. In de praktijk gaat het om verzoeken van individuen of families die op eigen grond begraven willen worden. Er zal per aanvraag een afweging gemaakt moeten worden. Van deze bevoegdheid kan gebruik gemaakt worden wanneer een kerkgenootschap vraagt om een begraafplaats aan te leggen of uit te breiden. Formeel kan ook van deze bevoegdheid gebruik gemaakt worden wanneer een privé persoon hier een verzoek toe indient. Artikel 41 stelt dat het college vervolgens toestemming kan geven tot ingebruikname van de aangewezen locatie. Op dat moment zal

door de belanghebbende aangetoond moeten worden dat voldaan wordt aan de eisen. Hierbij zijn vooral de bodemgesteldheid en grondwaterstand van belang. De toestemming kan pas verleend worden wanneer het eerder genomen aanwijzingsbesluit onherroepelijk geworden is.

Kerkgenootschappen hebben het recht op een (eigen) bijzondere begraafplaats, dit (afdwingbare) recht bestaat niet voor particulieren. Formeel bestaat een wettelijke mogelijkheid dat particuliere grond aangewezen kan worden als bijzondere particuliere begraafplaats. De gemeenteraad zou er voor kunnen kiezen hier aan mee te werken wanneer voldaan wordt aan de (minimale) wettelijke eisen die volgen uit de Wet op de lijkbezorging (Wlb), Besluit op de lijkbezorging (Blb), Inspectierichtlijn Wlb en de Wet ruimtelijke Ordening (Wro).

Uitgangspunt 15:

De gemeente verleent geen medewerking aan het realiseren van (nieuwe) bijzondere particuliere begraafplaatsen op eigen grond binnen de gemeente.

Motivatie:

De afgelopen jaren zijn er enkele vragen geweest over de mogelijkheden voor begraven op eigen grond. Er zijn in onze gemeente in potentie veel mogelijkheden om op landerijen en bospercelen te begraven. Gezien de ontwikkelingen met betrekking tot de kosten voor algemene begraafplaatsen en de duur van grafrechten kan verwacht worden dat dit soort vragen in de toekomst vaker voorkomen. In de gemeente Midden-Drenthe zijn voldoende mogelijkheden voor begraven en asbestemming aanwezig. Het is niet wenselijk om meer begraafplaatsen aan te leggen.

Net als bij algemene begraafplaatsen is het de verantwoordelijkheid van de gemeente om toezicht te houden en de ongestoorde grafrust te handhaven. Dit wordt lastiger en kost meer tijd naarmate er meer versnippering op treed. Daarnaast legt een privé begraafplaats een langdurig beslag op de ruimte. Een privé begraafplaats kan toekomstige planologische ontwikkelingen in de weg zitten. Dit geldt voor zowel de bebouwde kom als voor het buitengebied.

Gevolgen:

Het is niet mogelijk om als particulier op eigen grond te worden begraven. Door het uitgangspunt vast te stellen kan er direct een duidelijk antwoord worden gegeven op gestelde vragen. Er ontstaan geen verwachtingen of precedentwerkingen.

Alternatieven:

Bijzondere particuliere begraafplaatsen kunnen toegestaan worden maar dit legt een grote druk op de nabestaanden met het oog op het (vrijelijk) kunnen beschikken over het perceel. Particuliere begraafplaatsen moeten aan de reguliere eisen van begraafplaatsen voldoen:

- De houder van een begraafplaats houdt een register van alle daar begraven lijken, met een nauwkeurige aanduiding van de plaats waar zij begraven zijn.
- Het in het eerste lid bedoelde register is openbaar.
- Het register van een bijzondere begraafplaats wordt bij opheffing van die begraafplaats overgebracht naar het archief van de gemeente waarin die begraafplaats was gelegen.

4.10 Wensen begrafenis-, uitvaart en aulaverenigingen

Er zijn in Midden-Drenthe meerdere aula, uitvaart en begrafenisverenigingen.

- Aulavereniging Smilde
- Begraffenisvereniging Beilen-Hooghalen en omstreken
- Begraffenisvereniging Hijken en omstreken
- Begraffenisvereniging “De Laatste Eer” Bovensmilde
- Begraffenisvereniging Wijster en omstreken
- Draagt Elkanders Lasten Nieuw Balinge
- Uitvaartvereniging Westerbork en omstreken
- Uitvaartvereniging Laatste Eer Hoogersmilde
- Uitvaartvereniging Smilde
- Uitvaartcentrum Beilen

Jaarlijks is er een overleg met deze begrafenis-, uitvaart en aulaverenigingen. In dit overleg wordt gesproken over werk in uitvoering, beleidswijzingen en wensen. Er is ook gesproken over een toekomstbestendige invulling van de begraafplaatsen in Midden-Drenthe.

Naast het reguliere overleg heeft de gemeente ook deelgenomen aan uitvaartbeurzen in Beilen, Westerbork en Smilde. Door gespreken en vragen van bezoekers van deze beurzen weten we wat er leeft onder onze inwoners.

Uit het overleg met de verenigingen en vanuit de beurzen zijn onder andere de volgende ideeën en wensen ontstaan.

- Langjarige grafrechten
- Grafrechten betalen in termijnen
- Meer mogelijkheden Natuurbegraven
- Bovengronds begraven
- Bijzondere gedenktekens
- Bijzondere gedenkplek

Een aantal van deze wensen zijn in de voorgaande uitgangspunten al aan de orde gekomen. De rest wordt hieronder ingevuld.

Uitgangspunt 16:

Er komen meer mogelijkheden op de begraafplaats(en) zodat het aanbod beter aansluit bij de huidige vraag van opdrachtgevers en nabestaanden.

- **Asbestemming natuurlijke begraafplaats Witteveen**
Een deel van de bosbegrafplaats Witteveen wordt aangewezen voor asbestemming. Het voorstel is om hier urnenplaatsen uit te geven van 1*1 m¹ waar onder dezelfde voorwaarden als de bosgraven een gedenkteken op mag worden geplaatst.
- **Natuurbegraafplaats bosgedeelte Hijken**
We creëren een mogelijkheid voor natuurlijk begraven/asbestemming in het bosgedeelte van de begraafplaats Hijken.
- **Bovengronds begraven**
We creëren de mogelijkheid om individueel bovengronds in de rij begraven te worden.
- **Meerdere asbussen per graf**
Er mogen zoveel mogelijk asbussen in een graf of nis als er op een redelijke manier in gaan.
- **Uitbreiden mogelijkheden voor bijzondere gedenktekens Eursingerhof**
Er komt een gedeelte op de begraafplaats Eursingerhof met ruimere mogelijkheden voor gedenktekens. Het extra ruimtegebruik wordt naar rato in de grafrechten verrekend.
- **Uitbreiden mogelijkheden voor bijzondere gedenkplaatsen**
De gemeente staat in beginsel positief tegenover maatschappelijke verzoeken voor bijzondere gedenkplaatsen. Het beheer en onderhoud hiervan is de verantwoordelijkheid van de aanvrager.

Voorgestelde locatie natuurbegraafplaats Hijken

Bovengronds begraven

In een aantal gevallen moeten er verordeningen of uitvoeringsbesluiten aangepast worden om de voorgestelde veranderingen mogelijk te maken.

4.11 Historische en opvallende grafbedekking

Uitgangspunt 17:

Voorgesteld wordt om nadere regels en beoordelingscriteria voor historische en opvallende graven te omschrijven.

Uitgangspunt 18:

Voorgesteld wordt om het beheer en onderhoud van historische en opvallende graven te betalen vanuit een speciaal budget ten behoeve van monumenten.

Motivatie:

In de Artikel 27 van de beheersverordening staat vermeld dat de gemeente een lijst bij houdt van historische en opvallende graven.

1. Het college houdt een lijst bij van graven die van historische betekenis zijn of waarvan de grafbedekking een opvallende kwaliteit heeft.
2. Alvorens tot ruiming van graven wordt overgegaan onderzoekt het college of er graven zijn die in aanmerking komen om op de lijst te worden bijgeschreven.
3. De gemeenteraad beslist over het ruimen van graven en het verwijderen van grafbedekkingen die op de in het eerste lid bedoelde lijst staan.

Deze lijst is echter nog nooit opgesteld. Het voorstel is om aan de hand van beoordelingscriteria een lijst op te stellen en hierbij de begrafenis-, uitvaart en aulaverenigingen, dorpsbelangen en historische verenigingen te betrekken

Deze lijst zou in de toekomst gebruikt kunnen worden wanneer er verzoeken komen voor het opknappen van graven.

Gevolgen:

Door graven aan te wijzen en in stand te houden neemt de gemeente ook een verplichting op zich voor het onderhoud en het in stand houden ervan. Geadviseerd wordt om hier behouden mee om te gaan en hiervoor budget beschikbaar te stellen.

Alternatieven:

Een mogelijkheid is om grafmonumenten die aangewezen zijn als historisch of opvallende over te dragen aan een beheerstichting. Of de grafbedekking vernietigen zoals gebruikelijke

bij het verlopen of opzeggen van grafrechten. Het is ook mogelijk om artikel 27 uit de verordening te verwijderen. Dan ligt er geen verplichting om een lijst op te stellen.

4.12 Communicatie

Er kan beter gecommuniceerd worden over de mogelijkheden die de gemeente biedt op het gebied van begraven en asbestemming. We gaan kijken hoe we de gemeentelijke begraafplaatsen en bijbehorende diensten beter kunnen promoten. Dit kan bijvoorbeeld via lokale uitvaartbeurzen. Het is ook belangrijk om alle informatie op de website toegankelijk, representatief en actueel te houden.

CONCEPT

Bijlagen

Bijlage 1: Begripsomschrijvingen

Bijlage 2: Begraafplaatsen Midden-Drenthe

Bijlage 3: Mogelijkheden per begraafplaats

Bijlage 4: Capaciteit per begraafplaats

Bijlage 5: Begraafplaatsen met uitgegeven grafrechten

CONCEPT

Bijlage 1: Begripsomschrijvingen

a *begraafplaatsen*:

begraafplaats te Bovensmilde
begraafplaats Kyllot te Smilde
begraafplaats Kerkenveld te Smilde
begraafplaats te Hoogersmilde (algemene gedeelte)
begraafplaats te Hijken
begraafplaats te Hooghalen
begraafplaats Eursingerhof te Beilen
begraafplaats aan de Asserstraat te Beilen
begraafplaats aan de Torenlaan te Beilen
begraafplaats te Wijster
begraafplaats te Westerbork
begraafplaats te Witteveen

b *eigen graf*: een graf, grafkelder daaronder begrepen, waarvoor aan een natuurlijk of rechtspersoon het uitsluitend recht is verleend tot:

1. het doen begraven en begraven houden van lijken;
2. het doen bijzetten en bijgezet houden van asbussen met of zonder urnen;
3. het doen verstrooien van as;

c *algemeen graf*: een graf bij de gemeente in beheer waarin aan een ieder gelegenheid wordt geboden tot het doen begraven van lijken;

d *eigen urnengraf*: een graf, grafkelder daaronder begrepen, waarvoor aan een natuurlijk of rechtspersoon het uitsluitend recht is verleend tot:

1. het doen bijzetten en bijgezet houden van asbussen met of zonder urnen;
2. het doen verstrooien van as;

e *algemeen urnengraf*: een graf bij de gemeente in beheer waarin aan een ieder gelegenheid wordt geboden tot het doen bijzetten van asbussen met of zonder urnen;

f *eigen urnennis*: een nis waarvoor aan een natuurlijk of rechtspersoon het uitsluitend recht is verleend tot het doen bijzetten en bijgezet worden van asbussen met of zonder urnen;

g *urn*: een voorwerp ter berging van één of meer asbussen;

h *asbus*: een bus ter berging van as van een overledene;

i *verstrooiingsplaats*: een plaats waarop as wordt verstrooid;

j *grafbedekking*: gedenkteken en grafbeplanting op een graf, een verstrooiingsplaats of gedenkplaats;

k *gedenkplaats*: een plaats ingericht om overledenen te gedenken;

l *beheerder*: de ambtenaar die belast is met de dagelijkse leiding van de begraafplaatsen of degene die hem vervangt;

m *rechthebbende*: de rechthebbende op een eigen graf of urnennis.

Bijlage 2: Begraafplaatsen Midden-Drenthe

Bovensmilde

1. Witterweg 17E, 9421 PE Bovensmilde;

Hoogersmilde

2. Joodse begraafplaats nabij (woning) Rijksweg 120 te Hoogersmilde, geen adres;
3. Rijksweg 115A, 9422 CH Hoogersmilde;

Smilde

4. Veenhoopsweg 13, 9422 AA Smilde;
5. Boerenlaan 9, 9422 JK Smilde;

Hijken

6. Molenkamp 5, 9415 PV Hijken;

Hooghalen

7. Nijlanden 5A, 9414 AR Hooghalen;

Beilen

8. Eursing 7, 9411 XA Beilen;
9. Asserstraat 64, 9411 LN Beilen;
10. Torenlaan 1, 9411 KD Beilen;
11. Joodse begraafplaats aan de Scheuningskamp te Beilen, geen adres;

Westerbork

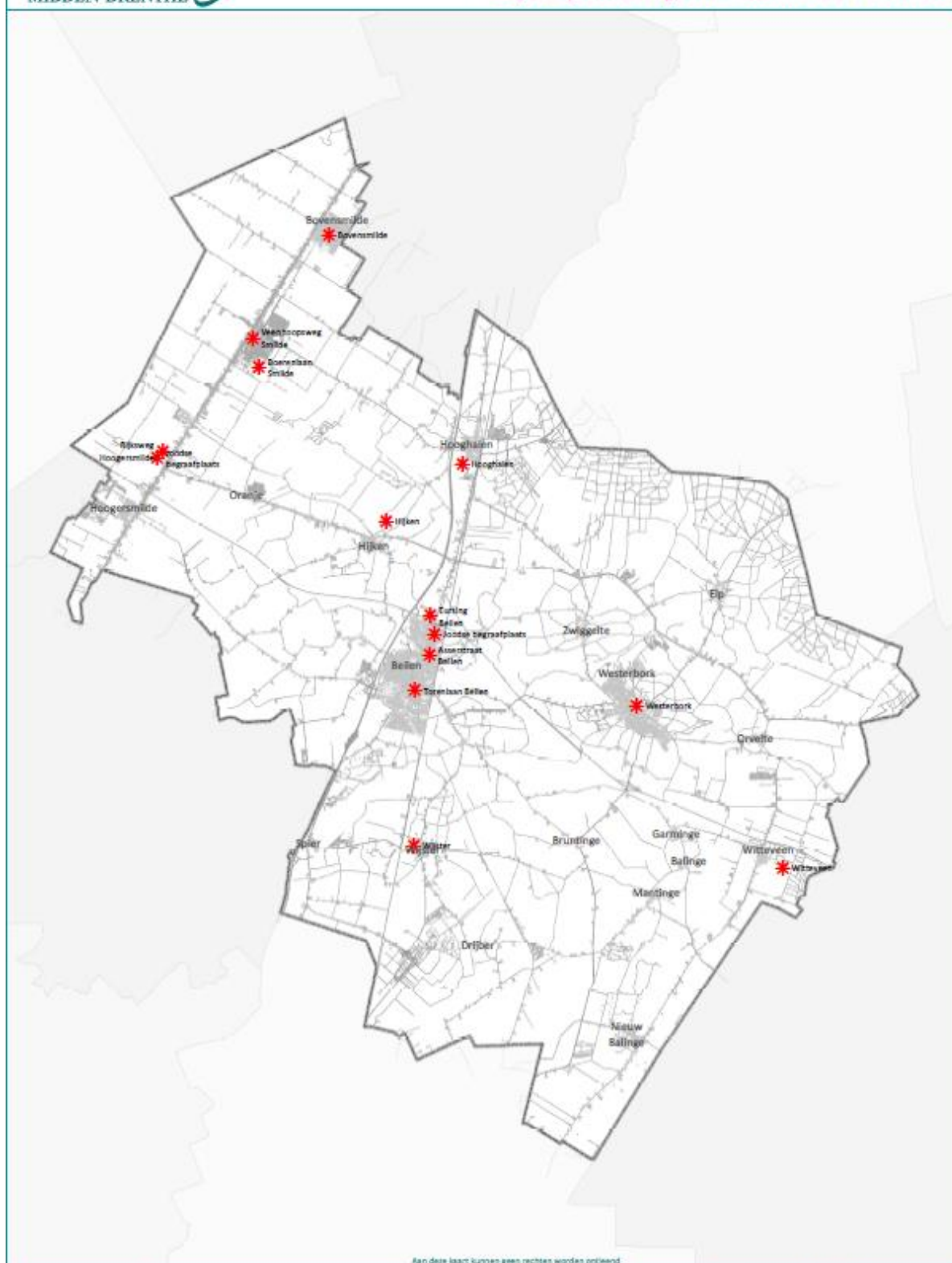
12. Kerkhoflaan 10, 9431 AA Westerbork;

Witteveen

13. Mej. A. Talmaweg 55, 9439 TJ Witteveen;

Wijster

14. Dwarsakkers 10, 9418 PM Wijster

Aan deze kaart kunnen geen rechten worden ontleend

Legenda

* Begraafplaatsen

Projectnummer 2019068
Datum: 4-6-2019
1 cm=990 m 1:98.957

Bijlage 3: Mogelijkheden per begraafplaats

	(Urnen) graf	Graf Kindergedeelte	Urnen nis	Urnenheuvel	Strooiveld met gedenkteken	Bijzetten asbus bestaand graf
Torenlaan Beilen						X
Asserstraat Beilen	X		X		X	X
Eursingerhof Beilen	X	X	X	X	X	X
Hooghalen	X		X		X	X
Hijken	X	X	X		X	X
Wijster	X		X		X	X
Westerbork	X	X	X		X	X
Witteveen	X				X	X
Natuurbegraafplaats Witteveen	X					X
Smilde	X	X	X		X	X
Bovensmilde	X	X	X		X	X
Hoogersmilde						X

Bijlage 4: Capaciteit per begraafplaats

Begraafplaats	Gereserveerde graven	Uitgeven huurgraven	Schatting nog uit te geven graven	Vrijgekomen graven	Gemiddelde uitgifte van graven per jaar	Verwachting aantal jaren vooruit
Witteveen (natuur begraven)	28	60	300		10	32
Westerbork Nieuw	168	294	500	2	20	33
Westerbork Oud	160	39	0	6	4	41
Hooghalen	49	259	600	33	8	84
Hijken	37	178	130	25	4	47
Hoogersmilde	0		0		0	
Kerkenveld	13	39	400		0	
Kyllot Smilde	162	894	40	115	20	15
Wijster	28	164	80	40	3	48
Asserstraat	138	941	35	336	4	126
Bovensmilde	30	221	350	6	8	47
Eursingerhof	106	222	1172		32	39
Torenlaan	0	0	0		0	
Joodse begraafplaats Beilen						
Joodse begraafplaats Hoogersmilde						
Totalen	919	3311	3607	563	113	

Begraafplaats		Uitgeven urnennissen	Schatting nog uit te geven urnennissen	Vrijgekomen urnennissen	Gemiddelde uitgifte van urnennissen per jaar	Verwachting aantal jaren vooruit
Witteveen	n.v.t.		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0
Westerbork		113	22	15	4	19
Hooghalen		21	17		2	9
Hijken		9	27		1	14
Hoogersmilde	n.v.t.		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Kerkenveld	n.v.t.		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Kyllot Smilde		63	9		2	5
Wijster		31	7	0	2	4
Asserstraat		90	0	0	0	0
Bovensmilde		26	10		2	5
Eursingerhof		47	46		4	23
Totalen	0	400	138		17	

Begraafplaats	Gereserveerde plaatsen in urnengraven	Uitgeven huururnengraven	Schatting uit te geven urnengraven	Vrijgekomen urnengraven	Gemiddelde uitgifte van urnengraven per jaar	Verwachting aantal jaren vooruit
Witteveen		3	17	0	1	17
Westerbork		90	25		4	6,25
Hooghalen		8	12		1	12
Hijken		4	12		1	12
Hoogersmilde	n.v.t.		n.v.t.		n.v.t.	
Kerkenveld	n.v.t.		n.v.t.		n.v.t.	
Kyllot		13	17		2	8,5
Wijster		11	20		2	10
Asserstraat		45	15		1	15
Bovensmilde	n.v.t.					
Eursingerhof		48	150		5	30
Totalen	0		268		17	

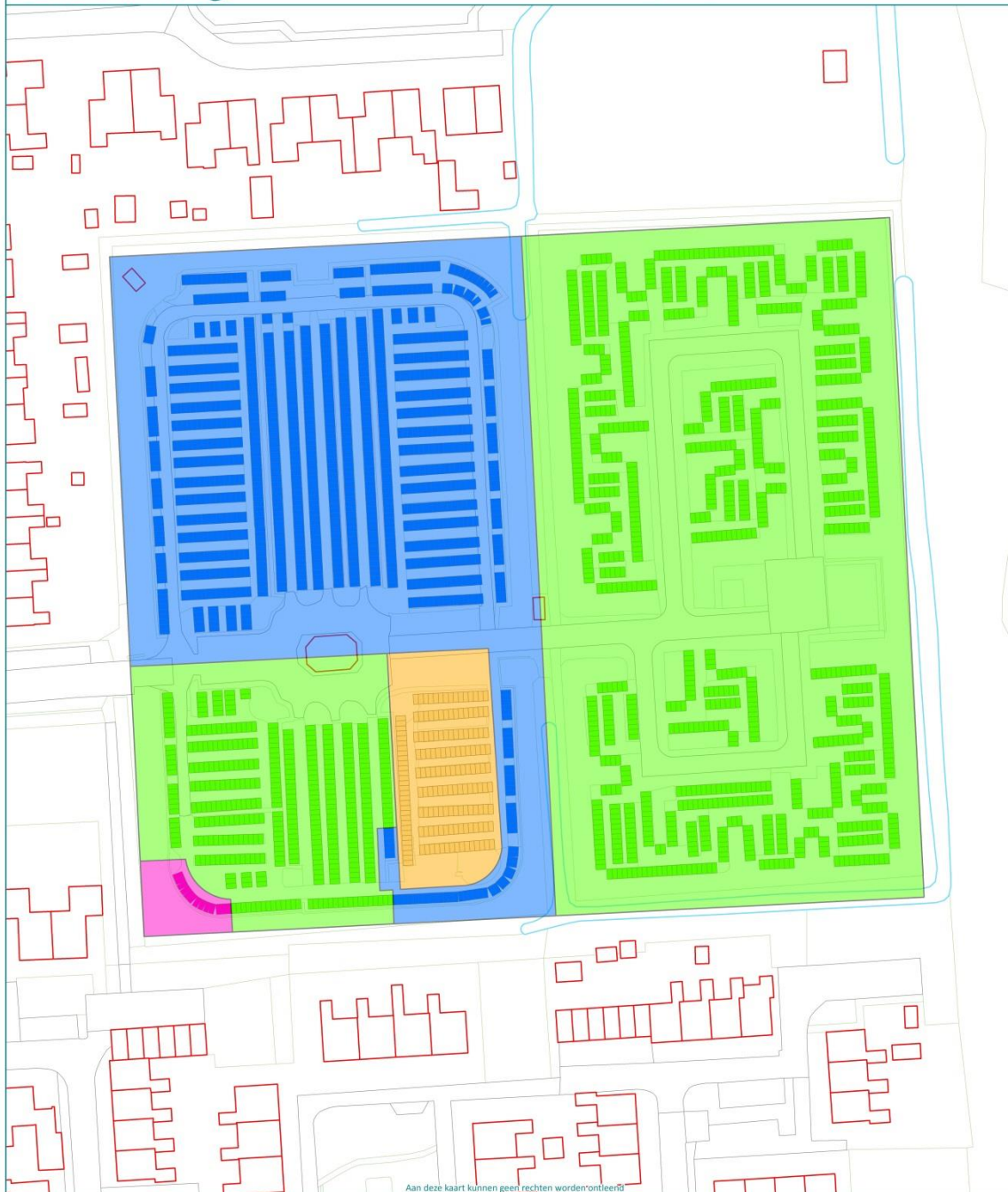
Bijlage 5: Begraafplaatsen met uitgegeven grafrechten

In deze bijlage vindt u de volgende overzichten

- Begraafplaats Asserstraat Beilen
- Begraafplaats Eursingerhof Beilen
- Begraafplaats Bovensmilde
- Begraafplaats Hooghalen
- Begraafplaats Hijken
- Begraafplaats Hoogersmilde
- Begraafplaats Kerkenveld Smilde
- Begraafplaats Westerbork

De volgende overzichten worden nog gemaakt

- Begraafplaats Kyllot Smilde
- Begraafplaats Wijster
- Begraafplaats Witteveen

Aan deze kaart kunnen geen rechten worden ontleend

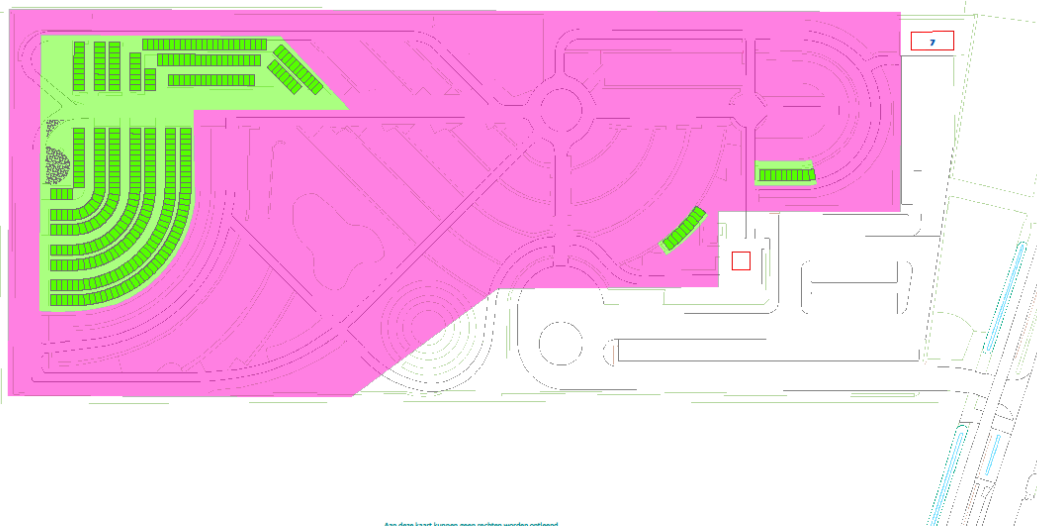
Soort graf	Aantal	Percentage
Algemeen	165	5,9
Bepaalde tijd huur	1464	52,7
Onbepaalde tijd	1134	40,9
Niet uitgegeven	13	0,5
Totaal aantal graven	2776	100,0

Er zijn 336 vrijgekomen graven op de begraafplaats = 12,1% van het totaal aantal graven

Datum: 27-8-2019

Begraafplaats Eursingerhof Beilen

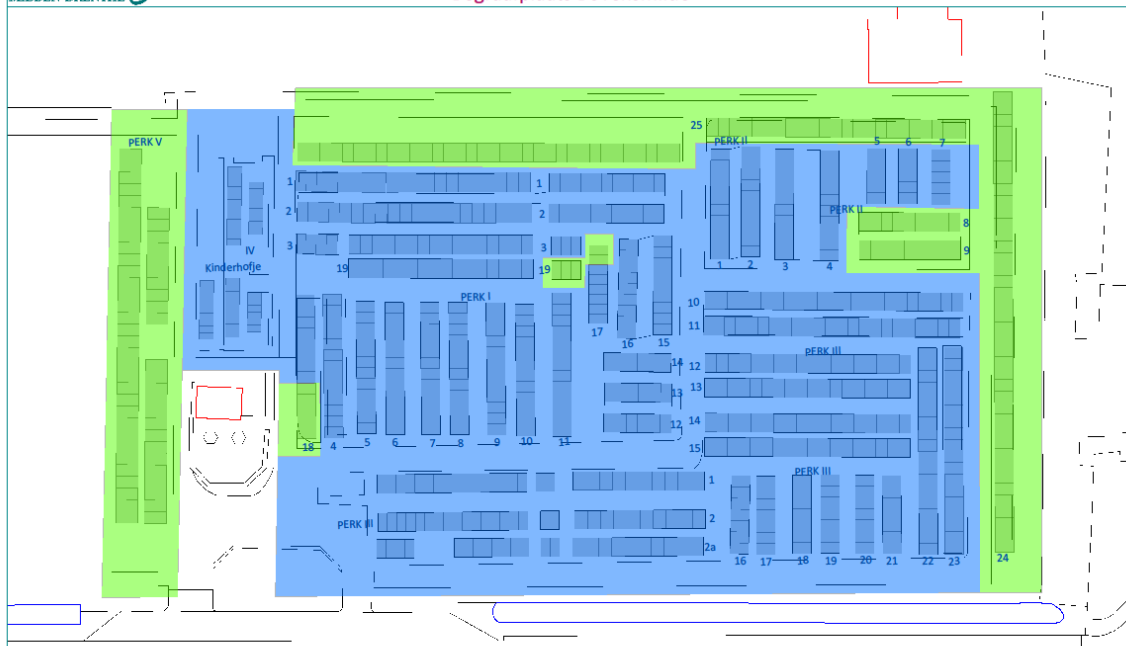
Legenda

Soort
 ■ Bepaalde tijd huur
 ■ Niet uitgegeven

Aan deze kaart kunnen geen rechten worden ontleend

Begraafplaats Eursingerhof Beilen
 Y:\Data\afd_Openbare_werken\Begraafplaatsen 2019\
 Datum: 15-10-2019
 1 cm = 7 m 1:650 A3

Begraafplaats Bovensmilde

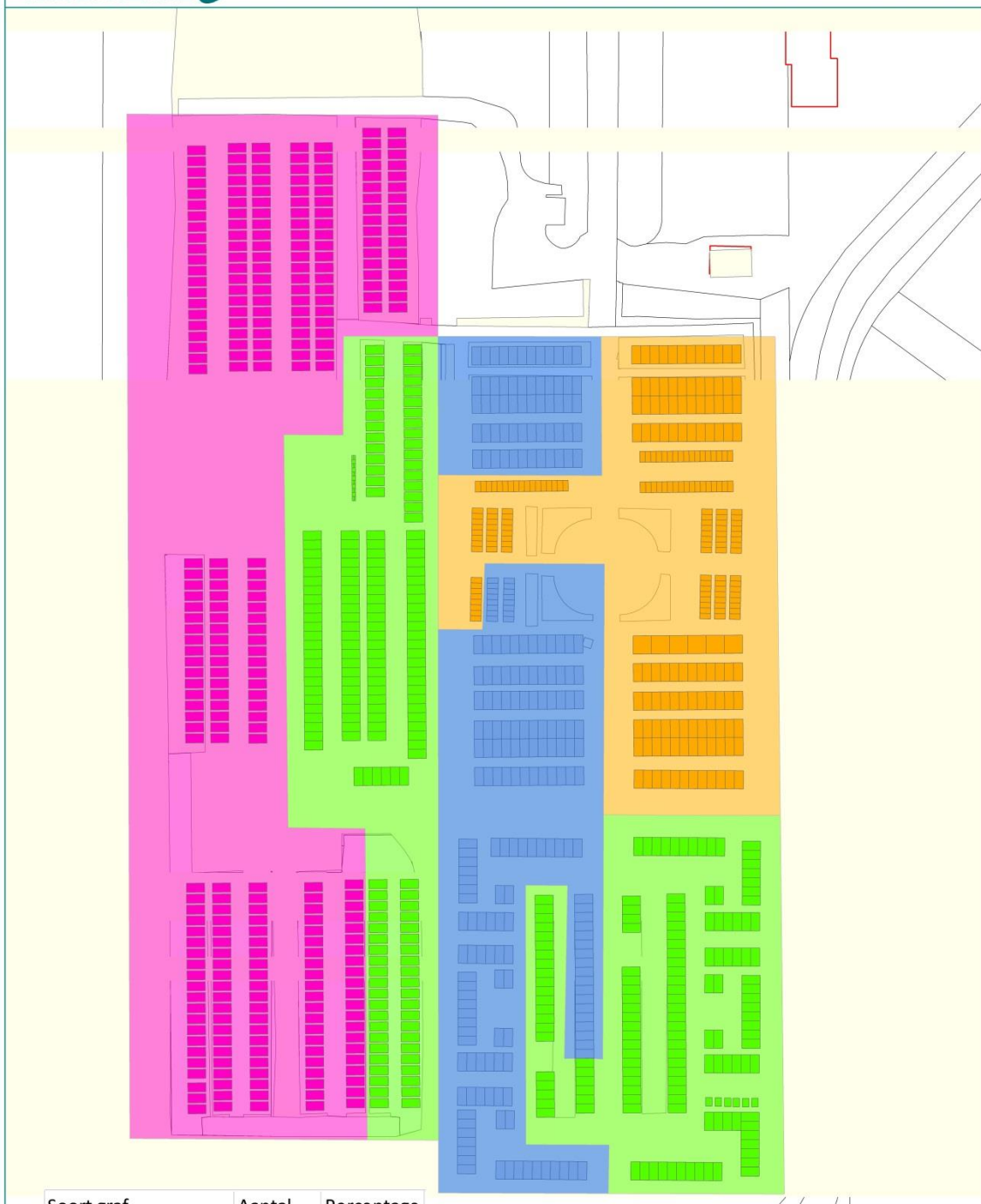

Legenda

Soort
 ■ Onbepaalde tijd huur
 ■ Bepaalde tijd huur

Aan deze kaart kunnen geen rechten worden ontleend

Begraafplaats Bovensmilde
 Y:\Data\afd_Openbare_werken\Begraafplaatsen 2019\
 Datum: 17-10-2019
 1 cm = 3 m 1:300 A3

Soort graf	Aantal	Percentage
Algemeen	245	21,9
Huur bepaalde tijd	339	30,3
Huur onbepaalde tijd	241	21,5
Niet uitgegeven	295	26,3
Totaal aantal graven	1120	100,0

Aan deze kaart kunnen geen rechten worden ontleend

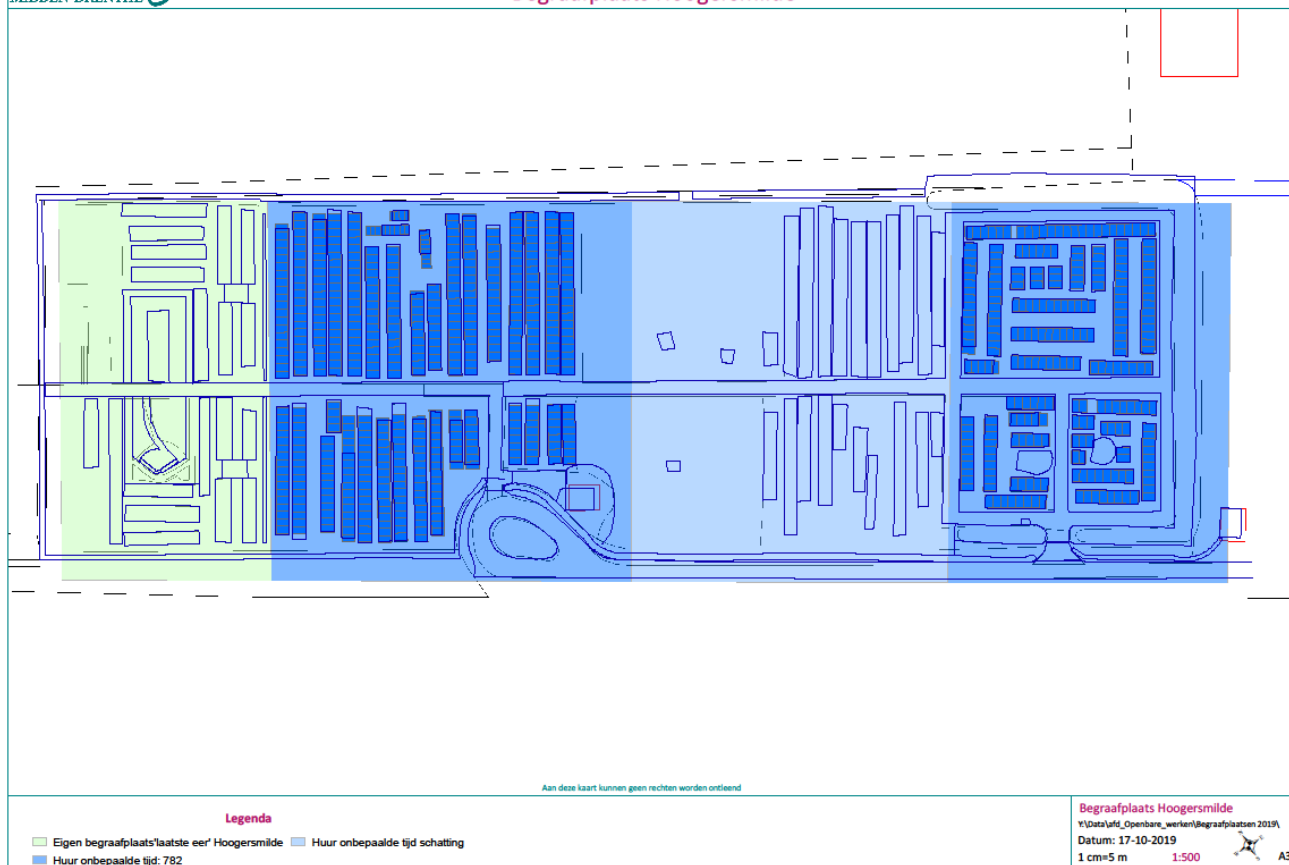
Er zijn 33 vrijgekomen graven op de begraafplaats = 2,95% van het totaal aantal graven

Datum: 27-8-2019

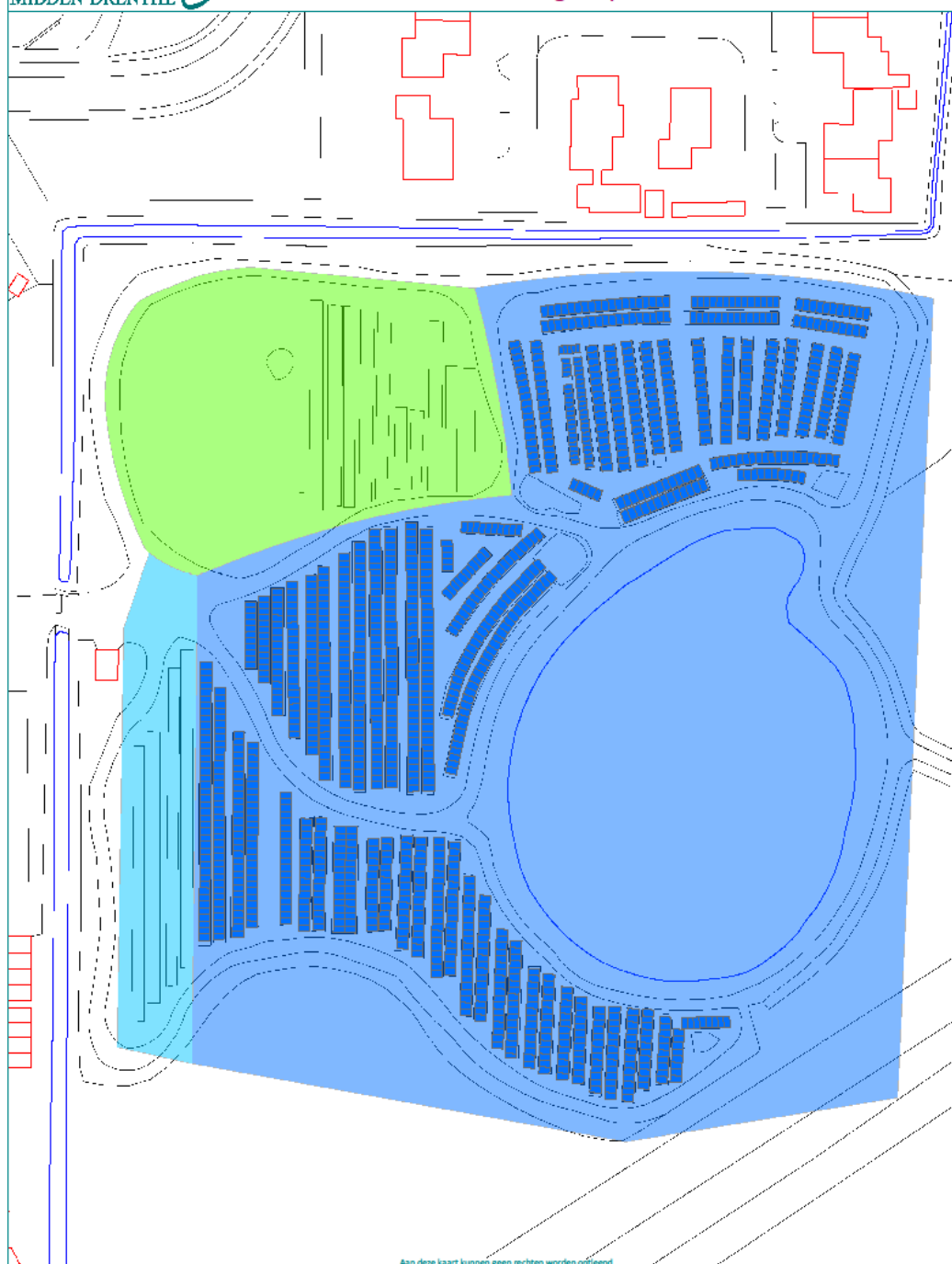
A3

Begraafplaats Smilde

Aan deze kaart kunnen geen rechten worden ontleend

Soort Soort

- Huur onbepaalde tijd 1442
- Huur bepaalde tijd schatting
- Huur onbepaalde tijd schatting

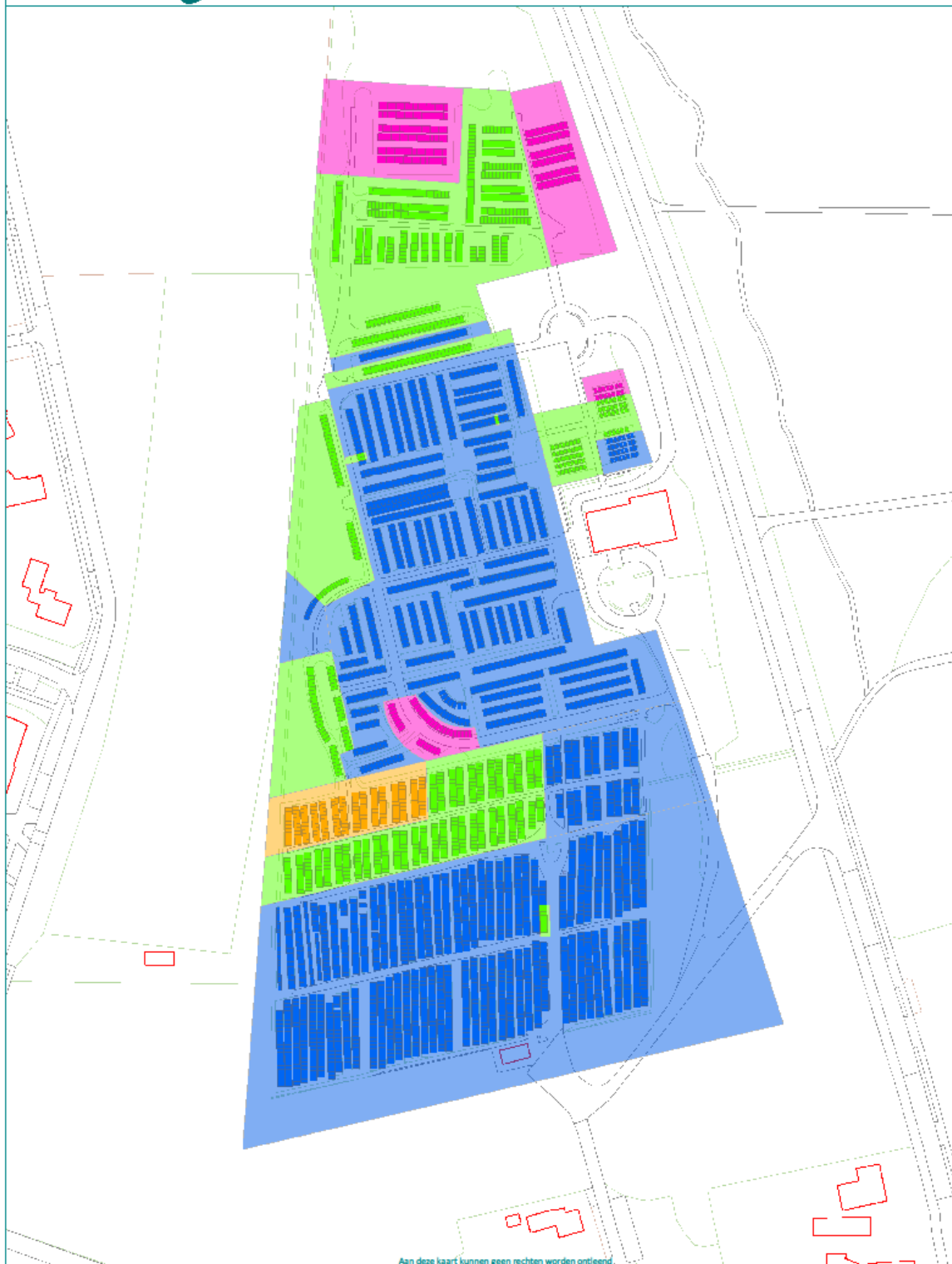
Legenda

Kerkenveld

Y:\Data\afd_Openbare_werken\Begraafplaatsen 2019\
Datum: 15-10-2019
1 cm=6 m 1:625

A3

Aan deze kaart kunnen geen rechten worden ontleend.

Legenda

- Algemeen
- Huur onbepaalde tijd
- Huur bepaalde tijd
- Niet uitgegeven

Begraafplaats Westerbork

Y:\Data\afd_Openbare_werken\Begraafplaatsen 2019\

Datum: 17-10-2019

1 cm=10 m

1:1.000

A3

CONCEPT